

ЖОЛООЧИД ӨГӨГДӨХ АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААНЫ ЗААВАРЧИЛГАА

- Тээврийн хэрэгслийн жолооч нар нь замын хөдөлгөөнд оролцох болон автомашинд засвар үйлчилгээ хийх үедээ "Монгол Улсын замын хөдөлгөөний дүрэм"-ийг дагаж мөрдөх, гарч болох аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор энэхүү ХАБЭА зааварчилгааг дагаж мөрдөнө.
- Жолооч нар нь ажилд гарахын өмнө болон албан томилолтоор явахдаа холбогдох албан тушаалтнаас ХАБЭА зааварчилгааг авч, танилцсан талаар гарын үсэг зурж, баталгаажуулсан байна.
- Жолооч нь тээврийн хэрэгслийн аюулгүй, бүрэн бүтэн байдлыг хариуцаж, хөдөлгөөнд оролцохдоо тээврийн хэрэгсэлд урсгал болон их засвар хийх тохиолдолд дараах зааврыг дагаж мөрдөн ажиллах шаардлагатай.
- Хувийн болон техникийн бүрэн бүтэн байдлыг хангасан байна.
- Зөвшөөрөлгүйгээр дур мэдэн хувийн зорилгоор албаны тээврийн хэрэгслийг ашиглахгүй байх, ашигласан тохиолдолд гарсан үр дагавар, хариуцлагыг жолооч өөрөө хариуцах бөгөөд албан байгууллага ямар нэгэн хариуцлага хүлээхгүй.
- Согтуугаар болон тээврийн хэрэгсэл жолоодох чадамжгүй үед автомашин жолоодохыг хатуу хориглоно.
- Жолоо шилжүүлэх, тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхгүй хүнээр жолоо бариулахыг хориглоно. Жолоо шилжүүлснээс үүсэх үр дагавар, хариуцлагыг тухайн тээврийн хэрэгслийн жолооч өөрөө хариуцна.
- Замын хөдөлгөөнд оролцохдоо гар утас болон бусад анхаарал сарниулах зүйлсийг ашиглахгүй байна.
- Тээврийн хэрэгслийн хурдыг тогтоосон хэмжээнээс хэтрүүлэх, шалтгаангүйгээр хэт удаан явах, огцом зогсох, хөдөлгөөн саатуулах, тээврийн хэрэгсэлд дуут дохио болон гэрлэн дохио дур мэдэн тавихыг хориглоно.
- Тээврийн хэрэгслийн суудлын тоогоор зорчигчдыг суулгах, хүн хэтрүүлж суулгахгүй байна.
- Зорчигчийг тээврийн хэрэгсэлд бууж, суух үед зөвшөөрөгдсөн зогсоолд зогсож, гүйцэд бууж, суусны дараа хөдөлнө.
- Шатахуун түгээх газар болон шатах, тослох материалын ойр орчимд ил гал гаргах, тамхи татахыг бүрэн хориглоно.
- Өвөл, зуны улиралд зориулалтын дугуйг ашиглах ба хол замд гарахаар бол хүрз, тросс, паяльник зэрэг зайлшгүй шаардлагатай зүйлсийг авч явна.
- Ажлын байранд болон тээврийн хэрэгсэлд гал унтраах багаж хэрэгслийг байнга байлгаж, зориулалтын бус зүйлд ашиглахгүй байна.
- Шаардлагатай тохиолдолд хэрэглэх дараах эд зүйлсийг бэлэн байлгах. Үүнд:
  - Галын хор, ослын гурвалжин болон засвар хийхэд шаардлагатай багаж, хэрэгсэл
  - Ажлын бээлий, нүдний шил, амны хаалт, нойтон салфетка, эмийн сан гэх мэт.
  - Автомашины цэвэрлэгээ, үйлчилгээг тогтмол хийж, шороо, тоос, ус, цас, мөс, тосыг байнга арчиж цэвэрлэх, эд зүйлсийг цэвэр, эмх цэгцтэй байлгана.
  - Ус, тос, маслыг байнга шалгах, нэмэх, шинээр сольж байх шаардлагатай.
  - Автомашины эрэг, боолтуудыг тогтоосон хугацаанд шалгаж, чангалж байна.
  - Автомашиныг жил бүр оношилгоонд оруулж, түүний дагуу шаардлагатай засвар үйлчилгээг хийж байна.
- Засвар, үйлчилгээг хийхдээ автомашины мотор хөдөлгүүрийг бүрэн зогсоож, унтраасны дараа засварын ажлыг эхлүүлнэ.
- Засварын ажлын явцад өргөж, буулгах механизмуудын даацыг хэтрүүлэхгүй байна.

- Зөөврийн цахилгаан гэрэл ашиглахдаа 6 вольтоос илүү хүчдэлтэйг хэрэглэхгүй байх, чийгтэй нойтон орчинд 12 вольтоос илүү хүчдэлтэйг үл хэрэглэнэ.
- Цахилгаан багажаар ажиллах үед хамгаалалтын бээлийг заавал өмсөж, төмөр дээр зогсож, цахилгаан багажаар ажиллах бол хамгаалалтын резинэн дэвсгэр хэрэглэнэ.

Тээврийн хэрэгслийн жолоочид өгөх зааварчилгаа

- Өдрийн цагаар буюу нартай байгаа үед замд гарч явах;
- Замд гарахын өмнө орон нутгийн цаг агаарын урьдчилсан мэдээг авсан байх;
- Албан томилолтоор зорчихдоо батлагдсан зам, маршрутыг сонгож зорчино.
- Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрмийг сахин биелүүлэх,
- Авто тээврийн хэрэгслийн хурдыг тохируулахдаа тухайн авто замын хэсгийн зөвшөөрөгдсөн хурдны дээд хязгаараас хэтрүүлэлгүй зорчих;
- Авто зам дээр ажил, үүрэг гүйцэтгэж байгаа хүн, явж байгаа мал, амьтны дэргэдүүр өнгөрөхдөө хурдаа хасч, түүнд болон өөрсдөдөө аюул, осолтой байдал үүсгэхгүйгээр зорчих;
- Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах талаар эрх бүхий этгээдээс тавьсан хууль ёсны шаардлагыг биелүүлэх,
- Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж чадахааргүй өвчтэй буюу ядарсан үедээ тээврийн хэрэгсэл жолоодож замын хөдөлгөөнд оролцохгүй байх,
- Техникийн эвдрэл, гэмтэл, зөрчилгүй байхаар тээврийн хэрэгслийнхээ бүрэн бүтэн байдлыг хангах, замд гарахаас өмнө тогтмол шалгаж байх;
- Авто тээврийн хэрэгслийн хаалгыг түгжилгүй онгорхой орхиоос зайлсхийж, хаалгыг тогтмол хааж, түгжиж байх;
- Автозам дээр болон түүний ойр орчимд түр зогсох үедээ тээвэрлэн яваа зорчигчдод аюул учруулахгүй байх зааварчилгаа өгөх, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж зогсолт хийх;
- Авто тээврийн хэрэгслийн тоормосны систем, жолоодлогын хүрдний механизм ажиллахгүй болсон, чиргүүлийн холбоос (чиргүүлтэй үед) эвдэрсэн, харанхуй үед болон үзэгдэх орчин хязгаарлагдсан нөхцөлд хол, ойрын буюу ар талын дохионы гэрэл асахгүй болсон, цас, бороо орж байгаа үед жолооч талын шил арчигч ажиллахгүй зэрэг нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэхийг хориглоно.
- Хөдөлгөөнд оролцож байх үед тээврийн хэрэгсэлд дээр дурдсанаас бусад гэмтэл тохиолдвол түүнийг засах, хэрэв бололцоогүй бол аюулгүй байдлыг хангаж аль ойр байгаа зогсоол (гараж) буюу засварын газарт очих хүртэл хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэхийг зөвшөөрнө.
- Аян замд явахад автомашинтайгаа цас, шаварт суух, шөнө орой төөрөхөөс болгоомжил;
- Авто тээврийн хэрэгсэлд байх шаардлагатай эд зүйлсийг бэлэн байлгах /татлага тросс, домкрат, ослын пуужин, нөөц дугуй, дугуйн нөхөөс, багаж хэрэгсэл/;
- Газрын зураг болон зам заагч төхөөрөмж /GPS-тэй явах/;
- Гол ус, цасны гүнийг урьдчилан үзэхгүйгээр гатлах гэж оролдохгүй байх;
- Цасан болон шороон шуургатай, цаг агаарын хүнд нөхцөлд замд гарахыг хориглох бөгөөд замд байгалийн гэнэтийн үзэгдэл тохиолдсон үед төөрөхөөс сэргийлж замд хамгийн ойр байрлах айл, хот суурин газрыг олж байрлах, газар орон нутгийн талаар мэдээлэл авах;
- Хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд ноцтой хохирол учирсан байж болзошгүй зам тээврийн осолтой таарсан тохиолдолд бололцоотой тусламж үзүүлэх, цагдаа, эмнэлгийн байгууллагад яаралтай мэдэгдэх, зам тээврийн осолд өртсөн хүнд эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх, эмнэлэгт яаралтай хүргэх.

АЧААГ ГАРААР ӨРГӨХ, ЗӨӨХ ҮЕИЙН АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААНЫ ЗААВАРЧИЛГАА

- Баглаа боодолтой болон бусад ширхэгийн ачааг зөөвөрлөхдөө гараа шархлуулахгүйн тулд бүгдийг нь урьдчилан сайтар шалгаж үзэх хэрэгтэй, / төмөр баглааны үзүүр, хадаасанд гараа ураг, зүсэх эрсдэлтэйг анхаарах./ Хайрцгийг буюу боодлыг хураасан газраас авахдаа хажууд нь байгаа ачаа унахгүй, тогтвортой байдалд байгаа эсэхийг шалгах хэрэгтэй. Ачааг зөвхөн хураалтын дээд талаас авбал зохино. Ачааны хүнд, хөнгөнийг сайн тохируулах. Хэт хүнд, овор ихтэй ачаа өргөхгүй байх.
- Ачаандаа үнэлгээ хийх-Өргөж явах хооронд ачааны зарим хэсэг хөдөлж болох эсэх /бөөрөнхий зүйлс, лонх, хуйлсан зүйл гэх мэт/.
- Хөлөө зөв тавих. /нэг хөлөө ачааны ард, нөгөө хөлөө явах гэж байгаа зүг рүүгээ харуулж ачааныхаа хажууд тавь./
- Ачаанд хүрэх гэж бүсэлхийгээрээ бүү тонгой. Өвдгөө нугал. /дараа нь доошоо тонгойж ачаандаа хүр./
- Ачаагаа эсрэг хоёр талаас нь чанга барь.
- Ачааг бүсэлхийгээрээ тонгойсон үедээ бүү өргө. Ачаа өргөж байхдаа огцом хөдөлж, эргэж болохгүй.
- Яаж өргөхөө төлөвлө.
- Замд тээглэх зүйлсийг холдуул.
- Өөрөө өргөж чадахааргүй бол бусдаас тусламж ав.
- Хүнд, овор хэмжээ ихтэй барааг зөөхдөө өргөх механизм ашигла.
- Баллон шил савыг зөөвөрлөхдөө тусгай тавиур дээр тавьж зөөвөрлөх ба ийм ачааг зөөх, өндөрт гаргахдаа бие дээрээ зөөвөрлөхийг хориглоно.
- Бургидаг ачааг зөвхөн тоос үл нэвтрэх нүдний шил ба амьсгалуур хэрэглэсэн нөхцөлд гараар ачиж буулгаж болно.
- Өдөр бүр ажлын тусгай хувцасны тоосыг гөвнө. Амьсгалуурын шүүлтүүрийг бохирдвол солих ёстой.
- Хлорт шохойг ачиж буулгахдаа шүүлтүүртэй буюу амьсгалууртай хорт хийн багийг заавал өмсөнө
- +40° С ба түүнээс дээш халуун байгаа үед цементийг гараар ачиж болохгүй.
- Хүний гараар өргөх ачааны дээд хэмжээ нь стандартад заасны дагуу эмэгтэй хүн - 20 кг, эрэгтэй хүн — 36 кг байна.

ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАН АЖИЛЛАХ ЗААВАРЧИЛГАА

Техникийн засвар, үйлчилгээ хийдэг байранд галын аюулгүй ажиллагааны дүрмийг хатуу мөрдөнө. Үүнд:

- Шатах тослох материал арчсан алчуур, даавууг ил задгай хаяхгүй, цахилгаан, ил гал, нарны шууд тусгалаас хол байлгах,
- Хаалга, гал унтраах хэрэгсэл байгаа газрын орчимд хог, хаягдал овоолох, тээврийн хэрэгслийг байрлуулах, амархан гал авалцах материалыг ил саванд хадгалахыг хориглоно.
- Хэрэв зөөврийн цахилгаан гэрэлтүүлэг хэрэглэх шаардлагатай бол гэрэлтүүлэгт хамгаалалтын тор байгаа эсэх болон залгуур тусгаарлах резинэн гуурс бүрэн, бүтэн эсэхийг шалгана.
- Бензиний сав, бензиний хоолойд бензиний үлдэгдэл байгаа эсэхийг шалгах.

- Агрегатаас тос, усыг зөвхөн тусгай зориулалтын газарт юүлнэ. Шалан дээр гоожсон тос буюу шингэнийг нэн даруй хуурай элс, үртэс цацан, тусгай газарт цуглуулна.
- Гагнуурын ажил гүйцэтгэхдээ бензин болон бензин зөөвөрлөхөд ашиглаж байсан савыг ойрхон байлгахыг хориглоно.
- Гал түймэр гарсан тохиолдолд гал унтраах байгууллагад яаралтай мэдэгдэн, унтраах арга хэмжээ авна.
- Гал түймэр гарсан тохиолдолд хүмүүсийг аюулгүй газарт гаргах арга хэмжээ авах.
- Гал түймэр гарсан тохиолдолд цахилгаан хэрэгслийг цахилгааны тэжээлээс салгах.